

Nr 291.

Av herr **Gränebo m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till främjande av bostadsförsörjningen för budgetåret 1949/50 m. m.

I proposition nr 153 har Kungl. Maj:t föreslagit vissa ändringar i villkoren för egnahemslån, tertiärlån och tillägglån i syfte att underlätta bostadsbyggandet på orter med exportindustrier. Denna åtgärd, liksom den ökade tilldelning av bostadskvoter som regeringen fastställt för exportorterna, är avsedd att befordra tillgången på arbetskraft för de dit förlagda företagen. Det innebär på omvägar en dirigering av arbetskraften till vissa industrier, som ingår som ett led i den nuvarande ekonomiska politiken. Vi vilja för vår del starkt understryka att denna expansion av exportindustrien hur eftersträvansvärd den än är ur vissa synpunkter likväl kan om den drives för långt komma att betyda en snedvridning av näringslivet, som kan medföra allvarliga ekonomiska och sociala vådor för vårt land. Om avsättningssvårigheter på världsmarknaden uppstå — något som man har anledning räkna med kan bli aktuellt inom inte alltför avlägsen framtid — leder en överdimensionerad exportnäring till omfattande arbetslöshet. Möjligheterna att effektivt bekämpa lågkonjunkturer bli givetvis mindre, om en större del av industrien är inställd på export. Det synes oss för den skull icke riktigt att eftersätta hemmamarknadsnäringarnas behov av investeringar och arbetskraft.

Enligt den för 1949 fastställda investeringsbudgeten skola 33 000 lägenheter byggas på kvotorter och 10 000 lägenheter på icke-kvotorter. Dessa senare lägenheter fördelas på länskvoter, vilka i sin tur uppdelas inom länen av länsarbetsnämnderna på de icke kvotbelagda kommunerna. Länsarbetsnämnderna få sålunda endast ett ringa och alldeles otillräckligt antal lägenheter att fördela bland icke-kvotorter. Nämndernas fria dispositionsrätt är närmast att betrakta som en illusion, då den inskränker sig till att fördela den av centrala myndigheter fastställda länskvoten.

Enligt vår uppfattning borde en större del av det totala bostadsbyggandet för innevarande år förläggas till icke kvotbelagda orter, d. v. s. landsbygden och mindre samhällen. Om avfolkningen skall hindras och inflyttningen till tätorterna begränsas, måste landsbygden beredas möjligheter att rusta upp sitt bostadsbestånd. Detta är icke möjligt med den ringa tilldelning av lägenheter till de icke kvotbelagda kommunerna som på senare år ägt rum. Emellertid har regeringen fördelat bostadskvoterna så, att landsbygden kommit i ännu sämre ställning än som framgår av den till statsverkspropositionen fogade investeringsbudgeten. Regeringen har näm-

ligen beslutat att icke tilldela ett 40-tal tidigare kvotorter någon särskild bostadskvot, utan hänvisat dessa orter till länskvoterna. Detta tillvägagångssätt, som vi icke kunna godtaga, innebär att de 10 000 lägenheter, som voro reserverade för landsbygden och mindre samhällen, skola fördelas på ett större antal kommuner. De till den 1 januari detta år icke kvotbelagda orterna få sålunda en mindre bostadskvot att dela än de blivit förespeglade.

I syfte att befrämja bostadsbyggandet på exportorter har departementschefen föreslagit vissa jämkningar i villkoren dels för godkännande av bostadsföretag såsom allmännyttigt, dels för lån till bostadshus uppförda av enskilda företagare. Enligt gällande bestämmelser kan ett bostadsföretag, vars lägenheter helt eller delvis reserverats för anställda inom viss industri, icke godkännas såsom allmännyttigt och erhålla lån efter för allmännyttiga företag gällande grunder. Detta står i överensstämmelse med statsutskottets uttalande från föregående år, enligt vilket utskottet framhöll att såsom allmännyttigt icke borde godtagas företag, vars lägenheter genom avtal eller på annat sätt förbehölles vissa kategorier av befolkningen inom vederbörande kommun. Departementschefen föreslår emellertid nu att med hänsyn till särskilda lokala förhållanden ett bostadsföretag bör anses som allmännyttigt, även då avsikten är att med förtur tillgodose vissa samhällsgruppers bostadsbehov. För vår del kunna vi icke acceptera här föreslagna ändring, utan vi anse i enlighet med statsutskottets uttalande att alla invånares berättigade intressen måste beaktas vid upplåtelse av lägenheter i allmännyttigt bostadshus.

Departementschefen föreslår vidare att sådana enskilda bostadsföretag, som ägas av en industri och äro avsedda för dess anställda, skola kunna beviljas tertiärlån intill 90 procent av avkastningsvärdet och medgivnas eftergift på extra amortering. Då det är fråga om större industriföretag förordas att lån lämnas intill 95 procent av avkastningsvärdet, om vissa närmare angivna villkor uppfyllas. Om dessa departementschefens förslag förverkligas, innebär det ett gynnande av enskilda bostadsföretag som utföras av industrier i förhållande till andra enskilda bostadsföretag. Enligt vår mening föreligga icke skäl för en ändring av lånebestämmelserna till förmån för det enskilda bostadsbyggande som bedrivs av industriföretag.

Beträffande det s. k. trekronorsbidraget, som oberoende av barnantal skall utgå till familjer med begränsade inkomster vilka bo i flerfamiljshus, färdigställda efter 1 juli 1946 och förvaltade av kommun eller allmännyttigt bostadsföretag, föreslår departementschefen en fortsatt utbyggnad av verksamheten. Sålunda ökas anslagssumman med 0,5 milj. kr. jämfört med föregående år, och därjämte utvidgas rätten till bidrag att omfatta även sådana av industrier bildade icke-spekulativa bostadsföretag, som beviljas lån intill 95 procent av avkastningsvärdet. Med hänsyn till rådande eko-

nomiska läge, som påkallar stark återhållsamhet med anvisande av höjda anslag, synes det icke rimligt att utvidga verksamheten i fråga om trekronorsbidraget. Enligt vår mening tala i stället starka skäl för att trekronorsbidraget avvecklas och att sålunda bestämmelserna om nämnda bidrag upphävas.

Vad angår bostadsförbättringsverksamheten på landsbygden har departementschefen för nästa budgetår icke upptagit något anslag för detta ändamål. Departementschefen hänvisar till att betydande belopp finnas odisponerade på nämnda anslag sedan föregående år. Det synes emellertid vara tveksamt vad som menas med odisponerade belopp i detta sammanhang. Det torde sålunda förhålla sig på det sättet, att avsevärda summor beviljats i bidrag till bostadsförbättringar men ännu icke utbetalats till vederbörande bidragstagare. Bidrag äro sålunda måhända icke tagna i anspråk i egentlig mening, men de äro å andra sidan bundna genom beslut om bidrag av egnahemsnämnderna. Vidare torde det icke kunna förnekas att det föreligger ett stort antal ansökningar om förbättringsbidrag, vilka ännu icke blivit behandlade av myndigheterna. Sedan egnahemsnämndernas verksamhet avvecklades, synes bidragsgivningen i det stora hela ha upphört, vilket utan tvivel varit till stor nackdel för landsbygden. Då det knappast synes ha varit statsmakternas mening att avbrottet i bostadsförbättringsverksamheten skall utsträckas över flera år, bör anslag för nämnda ändamål anvisas även för nästa budgetår. I likhet med en reservant i bostadsstyrelsen få vi därför föreslå att 2,5 milj. kr. anvisas till bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 153 måtte besluta

dels avslå de i propositionen föreslagna ändringarna i villkoren såväl beträffande godkännande av bostadsföretag såsom allmännyttigt som för lån till bostadshus, uppförda av enskilda företagare,

dels upphäva bestämmelserna om trekronorsbidrag, samt

dels anvisa ett reservationsanslag på 2,5 milj. kr. för budgetåret 1949/50 till bidrag till främjande av bostadsbyggandet på landsbygden.

Stockholm den 6 april 1949.

C. P. V. Gränebo.

L. Tjällgren.

Arthur Heiding.

Ivar Persson.

B. A. Nilsson.